

Yeziderna

– Mellanösterns bortglömda folk

Wisam Khudaïda kom till Sverige 1982 som den förste yeziden i landet. "En del kallar yeziderna kurder för att vi talar kurdiska, men om språk ska avgöra sådant, så vore halva Afrika fransmän. Min yezidiska identitet är min viktigaste fråga, annars är jag bara en invandrare, ett personnummer", säger Wisam Khudaïda när vi träffar honom på ett möte i Stockholm.

Är yeziderna, som ibland också stavas ezider, en religiös sekt eller en folkgrupp?

–Yeziderna är Mellanösterns bortglömda folk, folket med 72 stycken folkmord. Idag är yeziderna ungefär en miljon, i Irak 600 000 människor, svarar Wisam Khudaïda. Yezidismen är dessutom en av de äldsta religionerna i världen, med rötter hos sumererna och babylonerna. Men 95 procent av det som har skrivits om oss är förvrängt och skrivet för vissa politiska och religiösa syften.

Islam uppstod på 600-talet och var inte bara en religiös rörelse, utan också en social, med jämlikhetssträvan. Under det osmanska riket hade yeziderna stort självstyre. Bara man betalade

FOTO: WIKIPEDIA COMMONS

Yeziderna har gemensamma rötter med kurder, assyrier och armenier.

skatt var det inga problem. Det fanns 3 - 4 emirer i Kurdistan som man betalade skatt till.

– Det finns egentligen inga klara bevis för yezidernas ursprung, säger Wisam. Vi har gemensamma rötter med kurder, assyrier och armenier. När armenierna utsattes för folkmord av osmanerna 1915 ställde yeziderna upp och gömde armenier och vägrade överlämna dem. Lalesh, nära Mosul, är vår heligaste plats. Från 600-talet

och en bit in på 1900-talet utsattes vi för hemska attacker. Muslimer försökte tvångskonvertera yezider till islam. Många blodiga händelser inträffade i städer som Ravanduz och Mosul.

TVÅ KRAFTER

– Inom yezidismen tror vi inte på två krafter, säger Wisam. Yezidernas Gud är tväsidig, men dualismen är oskiljaktigt förenad. Och det är detsamma i människan själv. Vi har ett talesätt:

“Res dig, jag är med dig!” som innebär att man inte kan skyla på Gud för det man gör.

– Andra religioner tillämpar jihad lite hur som helst, säger han. Problemet ligger aldrig i religionen som sådan. Se på Saddam hur han började be samt bygga världens största moskéer. Det är heller inte bara religion det handlar om. I sharialagstiftningen hämtas mycket från den arabiska kulturen före islam. Solen är central i yezidismen. Nyårsfesten har med solen att göra. Man håller också fasta under den period som motsvarar den svenska julen. Man lever med i dramat kring solens återfödelse vid denna tid på året.

Det finns ingen profet mellan yeziderna och Gud och man missionerar inte. Zoroastrismens dualism är främmande för yeziderna. Tobak är heligt för yezider, men förbjudet för zoroastrier.

GUDS FOLK

Yezid betyder Guds folk på arabiska. Livet är evigt beroende på hur man skött sig. Man tror alltså på reinkarnation. Man anser sig vara Iraks aboriginer, eller indianer. Av muslimer har de betraktats som kättare. Man spred ut att yeziderna är satanister.

En symbol för yezidismen är bilden av en påfågel, som brukar kallas Påfågelsängeln – Taus Melek. Taus Melek är en ängel och inte Satan. Taus Melek är överhuvudet för alla de sju ärkeänglarna, Gabriel, Mikael och de andra. Ormen har också en hög status i yezidismen. Det finns också element från den romerska mithraismen.

En viktig yezid och reformator var Adi Muzafir. Det finns ett tempel helgat till honom i Baalbek i Libanon. Det finns olika uppfattningar om honom, men Adi Muzafir förde i vart fall yezidreligionen vidare. I det ockuperade Irak har en delning gjorts mellan framför allt shia, sunni

Yezidernas vardag styrs av kurder. I deras klassrum sitter bilder på kurdledare säger Wisam Khudaida.

och kurder. Det finns inte plats för minoriteterna. Men däremot är många intresserade av de yezidiska områdena runt Nineve och av områdena runt Shingal och Kirkuk, som är mer eller mindre ingenmansland.

Yezidernas vardag styrs av kurder. Snart kan inte en enda yezid läsa eller skriva. I klassrummen sitter bilder på två kurdledare i stället för det borttagna porträttet av Saddam. Wisam Khudaida har själv bekostat ett vägbygge för att kvinnor ska hinna

fram till sjukhus och inte dö under förlossningen.

Han är pessimistisk om framtiden för yeziderna i Irak. Yeziderna är irakier, men minoriteterna i landet är försvarslösa, maktlösa och svälter och har ingenstans att ta vägen. Det genomförs inte ett enda projekt i yezidernas område.

– Hela världen har dragits in i Irak. En diktator har blivit hundra. En tjuv är nu tusen, säger Wisam Khudaida.

Henrik Persson & Ola Persson